

Comisiwn Ffiniau a
Democratiaeth Leol
Cymru

Local Democracy and
Boundary Commission
For Wales

SAFONAU'R GYMRAEG

POLISI A GWEITHDREFNAU

Dyddiad Diweddaru: Medi 2017

Cymeradwywyd gan: Y Cadeirydd a Chomisiynwyr

Dyddiad Adolygu: Medi 2020

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg

Y POLISI

1. Cyflwyniad

- 1.1 Sefydlodd Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 fframwaith cyfreithiol i osod dyletswyddau ar sefydliadau cyhoeddus i gydymffurfio ag un neu fwy o safonau ymddygiad ar y Gymraeg. O 25 Ionawr 2017, mae Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru (y Comisiwn) wedi bod yn ddarostyngedig i Safonau'r Gymraeg o dan Adran 47 y Mesur. Mae Safonau'r Gymraeg yn disodli'r Cynllun Iaith Gymraeg.
- 1.2 Mae'r Polisi hwn ar Safonau'r Gymraeg yn disgrifio'r canlynol:
- Y ffaith na fydd y Comisiwn yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
 - Y modd y bydd y Comisiwn yn rhoi mwy o eglurder i siaradwyr Cymraeg am y gwasanaethau y gallant ddisgwyl eu derbyn gennym yn Gymraeg
 - Y modd y bydd y Comisiwn yn datgan sut rydym yn bwriadu cydymffurfio â phob Safon ofynnol a bennir yn yr Hysbysiad Cydymffurfio

2. Hysbysiad Cydymffurfio

- 2.1 Cyflwynwyd Hysbysiad Cydymffurfio i'r Comisiwn yn ystod mis Gorffennaf 2016. Mae'r Hysbysiad hwn yn darparu rhestr o holl Safonau'r Gymraeg sy'n berthnasol i'r Comisiwn. Mae'r Hysbysiad Cydymffurfio yn ffurfio sylfaen y tabl canlynol sy'n rhestru pob Safon ac yn rhoi manylion am y gweithdrefnau y bydd y Comisiwn yn eu dilyn er mwyn bodloni'r Safon.
- 2.2 Mae'r Safonau y mae'n ofynnol i ni gydymffurfio â nhw wedi eu rhannu'n 4 categori, sef-
- Cyflenwi Gwasanaethau
 - Llunio Polisiâu
 - Gweithredol
 - Cadw Cofnodion

Rhif Safon	Dosbarth Safon	Safon	Gweithdrefn
1	Cyflenwi Gwasanaethau Gohebiaeth ysgrifenedig (llythyrau a negeseuon e-bost)	Os byddwch yn cael unrhyw ohebiaeth yn Gymraeg oddi wrth berson, rhaid ichi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb), oni bai bod y person wedi dweud nad oes angen ateb yn Gymraeg	Rydym yn croesawu llythyrau a negeseuon e-bost yn Gymraeg a Saesneg fel ei gilydd. Byddwn yn ymateb yn Gymraeg i ohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg os oes angen ateb. Mae ein hamser targed ar gyfer ateb yr un fath ag ydyw ar gyfer gohebiaeth Saesneg.
2	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn gohebu ag unigolyn (A) am y tro cyntaf, rhaid ichi ofyn i A a yw'n dymuno cael gohebiaeth oddi wrthych yn Gymraeg, ac os yw A yn ymateb i ddweud fod A yn dymuno cael gohebiaeth yn Gymraeg, rhaid ichi (a) cadw cofnod o ddymuniad A (b) gohebu yn Gymraeg ag A wrth ohebu ag A o hynny ymlaen, ac (c) anfon unrhyw ffurflenni y byddwch yn eu hanfon at A o hynny ymlaen yn Gymraeg	Mae ffurflen dewis iaith ynghlwm wrth yr ohebiaeth. Ar ôl derbyn y ffurflen a ddychwelwyd, caiff y gronfa ddata dewis iaith ei diweddaru.
3	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn anfon gohebiaeth a gyfeirir at ddau unigolyn sy'n aelodau o'r un aelwyd (er enghraifft, rhieni plentyn) am y tro cyntaf, rhaid ichi ofyn iddynt a ydynt yn dymuno cael gohebiaeth oddi wrthych yn Gymraeg; ac os - (a) yw'r ddau unigolyn yn ymateb i ddweud eu bod yn dymuno cael gohebiaeth yn Gymraeg, rhaid ichi gadw cofnod o'r dymuniad hwnnw a gohebu yn Gymraeg o hynny ymlaen pan fyddwch yn anfon gohebiaeth a gyfeirir at y ddau unigolyn hynny; (b) yw un o'r unigolion (ond nid y ddau) yn ymateb i ddweud ei fod yn dymuno cael gohebiaeth yn Gymraeg, rhaid ichi gadw cofnod o'r dymuniad hwnnw, a darparu fersiwn Gymraeg o ohebiaeth o hynny ymlaen pan fyddwch yn anfon gohebiaeth at y ddau unigolyn hynny	Mae ffurflen dewis iaith ynghlwm â gohebiaeth. Ar ôl derbyn y ffurflen a ddychwelwyd, caiff y gronfa ddata dewis iaith ei diweddaru.
4	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn anfon yr un ohebiaeth at nifer o bersonau, rhaid ichi anfon fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth ar yr un pryd ag y byddwch yn anfon unrhyw fersiwn Saesneg ohoni	Anfonir llythyrau at nifer o dderbynwyr yn Gymraeg a Saesneg.

5	Cyflenwi Gwasanaethau	Os nad ydych yn gwybod a yw person yn dymuno cael gohebiaeth oddi wrthyh yn Gymraeg rhaid ichi ddarparu fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth pan fyddwch yn gohebu â'r person hwnnw.	Pan na fydd y dewis iaith yn hysbys, anfonir fersiynau Cymraeg a Saesneg o'r ohebiaeth.
6	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg gyfatebol o ohebiaeth, rhaid ichi beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg (er enghraifft, os yw'r fersiwn Saesneg wedi ei llofnodi, yna rhaid i'r fersiwn Gymraeg gael ei thrin yn yr un modd)	Caiff fersiynau Cymraeg a Saesneg o'r ohebiaeth eu trin yr un fath.
7	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid ichi ddatgan - (a) mewn gohebiaeth, a (b) mewn cyhoeddiadau a hysbysiadau sy'n gwahodd personau i anfon ymateb neu i anfon gohebiaeth atoch, eich bod yn croesawu cael gohebiaeth yn Gymraeg, y byddwch yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi	Mae'r holl ohebiaeth, cyhoeddiadau a hysbysiadau yn cynnwys datganiad priodol.
8	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fydd person yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn, neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi gyfarch y person yn Gymraeg	Rhoddir cyfarchiad dwyieithog ar yr un rhif ffôn.
9	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fydd person yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn), neu ar unrhyw rifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi roi gwybod i'r person bod gwasanaeth Cymraeg ar gael	Caiff gwybodaeth briodol ei chynnwys fel rhan o'r cyfarchiad dwyieithog.
11	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fo person yn cysylltu â chi ar eich prif rif ffôn, ar linell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg os yw'r person yn dymuno hynny - (a) hyd nes ei bod yn angenrheidiol trosglwyddo'r alwad i aelod o staff nad yw'n siarad Cymraeg sy'n gallu darparu gwasanaeth ar bwnc penodol; a (b) hyd nes nad oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth ar y pwnc penodol hwnnw	Pryd bynnag y bo modd, caiff dymuniadau unigolyn eu parchu o ran ei ddewis iaith pan dderbynnir galwadau ffôn. Os na fydd siaradwr Cymraeg ar gael, caiff yr unigolyn ddewis naill ai i barhau â'r alwad yn Saesneg neu fod siaradwr Cymraeg yn ei ffonio'n ôl yn ddiweddarach.
12	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn hysbysebu rhifau ffôn, llinellau gymorth neu wasanaethau canolfannau galwadau, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Pan fydd y Comisiwn yn hysbysebu ei rif ffôn (un), mae'n cynnwys y datganiad (yn Gymraeg) y bydd galwadau'n cael eu croesawu yn Gymraeg.
13	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn cynnig gwasanaeth Cymraeg ar eich prif rif ffôn, rhifau llinell gymorth neu rifau canolfan alwadau, rhaid i rif ffôn y	Un rhif ffôn yn unig sydd ar gael.

		gwasanaeth Cymraeg fod yr un peth â rhif ffôn y gwasanaeth Saesneg	
14	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn cyhoeddi eich prif rif ffôn, rhaid ichi nodi (yn Gymraeg) eich bod yn croesawu galwadau yn Gymraeg	Pan fydd y Comisiwn yn cyhoeddi ei (un) rif ffôn, mae'n cynnwys datganiad (yn Gymraeg) y bydd galwadau'n cael eu croesawu yn Gymraeg.
15	Cyflenwi Gwasanaethau	Os oes gennych ddangosyddion perfformiad ar gyfer delio â galwadau ffôn, rhaid ichi sicrhau nad yw'r dangosyddion perfformiad hynny yn trin galwadau ffôn a wneir yn Gymraeg yn llai ffafriol na galwadau a wneir yn Saesneg	Nid oes gan y Comisiwn ddangosyddion perfformiad o ran galwadau ffôn.
16	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid i'ch prif wasanaeth (neu wasanaethau) ateb galwadau ffôn roi gwybod i bersonau sy'n galw, yn Gymraeg, fod modd gadael neges yn Gymraeg	Mae neges y peiriant ateb yn ddwyieithog ac yn dweud wrth yr unigolyn sy'n ffonio, yn Gymraeg, y gall adael neges yn Gymraeg.
17	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan na fo gwasanaeth Cymraeg ar gael ar eich prif rif ffôn, rhaid ichi roi gwybod, yn Gymraeg, i'r personau sy'n galw (pa un ai drwy gyfrwng neges wedi ei hawtomeiddio neu fel arall) pryd y bydd gwasanaeth Cymraeg ar gael	Os na fydd siaradwr Cymraeg ar gael ar y pryd, caiff yr unigolyn ddewis naill ai i barhau â'r alwad yn Saesneg neu fod siaradwr Cymraeg yn ei ffonio'n ôl yn ddiweddarach.
19	Cyflenwi Gwasanaethau	Os bydd person yn cysylltu ag un o'ch adrannau ar rif ffôn llinell uniongyrchol (gan gynnwys ar rifau llinell uniongyrchol aelodau staff), a bod y person hwnnw'n dymuno cael gwasanaeth Cymraeg, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg hyd nes (a) ei bod yn angenrheidiol trosglwyddo'r alwad i aelod o staff nad yw'n siarad Cymraeg sy'n gallu darparu gwasanaeth ar bwnc penodol; a (b) nad oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth ar y pwnc penodol hwnnw	Nid yw'n berthnasol – un rhif ffôn yn unig sydd ar gael, gweler uchod.
20	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fydd person yn cysylltu â chi ar rif llinell uniongyrchol, rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth gyfarch y person	Nid yw'n berthnasol – un rhif ffôn yn unig sydd ar gael, gweler uchod.
21	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn ffonio unigolyn (A) am y tro cyntaf, rhaid ichi ofyn i A a yw'n dymuno cael galwadau ffôn oddi wrthyh yn Gymraeg, ac os yw A yn ymateb i ddweud ei fod yn dymuno cael galwadau ffôn yn Gymraeg, rhaid ichi gadw cofnod o'r dymuniad hwnnw, a chynnal galwadau ffôn a wneir i A o hynny ymlaen yn Gymraeg. Rhaid i chi gydymffurfio ym mhob amgylchiad, ac eithrio: lle y bo'n	Mae system ar waith i gofnodi dewisiadau iaith ar y ffôn. Mae aelodau o staff wedi cael eu hyfforddi yn y gweithdrefnau priodol.

		angenrheidiol i aelod o staff nad yw'n siarad Cymraeg ddarparu gwasanaeth ar bwnc penodol; a, lle nad oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth ar y pwnc penodol hwnnw	
22	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid i unrhyw systemau ffôn wedi eu hawtomeiddio sydd gennych ddarparu'r gwasanaeth cyfan wedi ei awtomeiddio yn Gymraeg	Mae gan y Comisiwn beiriant ateb yn unig, sy'n rhoi neges ddwyieithog.
24	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn gwahodd un person ("P") yn unig i gyfarfod, rhaid ichi ofyn i P a fyddai'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, a hysbysu P y byddwch, os oes angen, yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw	Rhoddwyd gweithdrefnau ar waith i gofnodi a monitro dewisiadau iaith ar gyfer cyfarfodydd a gwneir trefniadau i ddarparu cyfieithu ar y pryd yn ôl yr angen.
24A	Cyflenwi Gwasanaethau	Os ydych wedi gwahodd un person yn unig i gyfarfod a bod P wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod (oni bai eich bod yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu)	
25	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, rhaid ichi ofyn i bob person a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod	
25A	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, a bod o leiaf 10% (ond llai na 100%) o'r gwahoddedigion wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod	
25D	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, a bod pawb a gafodd wahoddiad wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod (os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth gwasanaeth cyfieithu)	
26	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn trefnu cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd rhaid ichi ddatgan ar unrhyw ddeunydd sy'n ei hysbysebu, ac ar unrhyw wahoddiad iddo, bod croeso i unrhyw un sy'n bresennol	Mae gweithdrefnau ar waith i sicrhau bod hysbysebion ar gyfer cyfarfodydd cyhoeddus yn cynnwys y wybodaeth angenrheidiol.

		ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod	
27	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn anfon gwahoddiadau i gyfarfod yr ydych yn ei drefnu sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid ichi anfon y gwahoddiadau yn Gymraeg	Caiff pob gwahoddiad i gyfarfodydd cyhoeddus ei anfon yn Gymraeg a Saesneg.
28	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn gwahodd personau i siarad mewn cyfarfod yr ydych yn ei drefnu sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid ichi: (a) gofyn i bob person a wahoddir i siarad a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg, a (b) os yw'r person hwnnw (neu o leiaf un o'r personau hynny) wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw (os nad ydych yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu)	Pan gaiff cyfarfodydd cyhoeddus eu trefnu, darperir gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o Gymraeg i Saesneg.
29	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn trefnu cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid ichi sicrhau bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod, a rhaid ichi hysbysu'r rheini sy'n bresennol ar lafar yn Gymraeg: (a) bod croeso iddynt ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael	Pan gaiff cyfarfodydd cyhoeddus eu trefnu, darperir gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o Gymraeg i Saesneg a hysbysir y cyfarfod ar lafar.
30	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn arddangos unrhyw ddeunydd ysgrifenedig mewn cyfarfod yr ydych yn ei drefnu sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid ichi sicrhau bod y deunydd yn cael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw destun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg	Caiff deunydd i'w arddangos i'r cyhoedd ei gynhyrchu naill ai fel fersiynau Cymraeg a Saesneg ar wahân neu yn ddwyieithog.
31	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus, neu'n ariannu o leiaf 50% o ddigwyddiad cyhoeddus, rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth hybu'r digwyddiad (er enghraifft, o ran y ffordd y mae'r digwyddiad yn cael ei hysbysebu neu y rhoddir cyhoeddusrwydd i'r digwyddiad)	Caiff yr holl ddeunydd hyrwyddo ar gyfer digwyddiadau cyhoeddus ei gynhyrchu'n ddwyieithog ac ni chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.

32	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus, neu'n ariannu o leiaf 50% o ddigwyddiad cyhoeddus, rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn y digwyddiad (er enghraifft, mewn perthynas â gwasanaethau a gynigir i bersonau sy'n bresennol yn y digwyddiad, mewn perthynas ag arwyddion a arddangosir yn y digwyddiad, ac mewn perthynas â chyhoeddiadau sain a wneir ynddo)	Ym mhob digwyddiad cyhoeddus a drefnir gan y Comisiwn, ni chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.
33	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid i unrhyw ddeunydd cyhoeddusrwydd neu ddeunydd hysbysebu yr ydych yn ei lunio gael ei lunio yn Gymraeg, ac os byddwch yn llunio'r deunydd yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg	Caiff yr holl ddeunydd cyhoeddusrwydd neu hysbysebu ei gynhyrchu'n ddwyieithog ac ni chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.
34	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid i unrhyw ddeunydd yr ydych yn ei arddangos yn gyhoeddus gael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r deunydd yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg	Caiff yr holl ddeunydd sy'n cael ei arddangos mewn digwyddiadau cyhoeddus ei gynhyrchu'n ddwyieithog ac ni chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.
36	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid i unrhyw ddogfennau at ddefnydd y cyhoedd yr ydych yn eu llunio gael eu llunio yn Gymraeg	Caiff yr holl ddogfennau at ddefnydd y cyhoedd eu cynhyrchu yn Gymraeg a Saesneg.
44	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn llunio dogfen yn Gymraeg ac yn Saesneg (pa un ai ydynt yn fersiynau ar wahân ai peidio), rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg	Wrth gynhyrchu dogfen yn Gymraeg neu Saesneg, ni chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.
45	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o ddogfen ar wahân, rhaid ichi sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ddogfen hefyd ar gael yn Gymraeg	Rhodddwyd gweithdrefnau ar waith i sicrhau bod fersiynau Saesneg o ddogfennau yn datgan yn glir bod y ddogfen ar gael yn Gymraeg hefyd.
46	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid i unrhyw ffurflen yr ydych yn ei rhoi ar gael i'r cyhoedd gael ei llunio yn Gymraeg	Caiff yr holl ffurflenni sydd ar gael i'r cyhoedd eu cynhyrchu naill ai mewn fersiynau Cymraeg neu Saesneg ar wahân neu'n ddwyieithog fel y bo'n briodol.
46A	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o ffurflen ar wahân, rhaid ichi sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ffurflen hefyd ar gael yn Gymraeg	Caiff datganiad priodol ei gynnwys ar bob fersiwn Saesneg o ffurflen.

46B	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn llunio ffurflen yn Gymraeg ac yn Saesneg (pa un ai ydynt yn fersiynau ar wahân ai peidio), rhaid ichi sicrhau nad yw'r fersiwn Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg, a rhaid ichi beidio â gwahaniaethu rhyngddynt o ran unrhyw ofynion sy'n berthnasol i'r ffurflen (e.e. mewn perthynas ag unrhyw ddyddiad cau ar gyfer cyflwyno'r ffurflen, neu mewn perthynas â'r amser a ganiateir ar gyfer ymateb i gynnwys y ffurflen)	Wrth gynhyrchu dogfen yn Gymraeg neu Saesneg, ni chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.
47	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn mewnosod gwybodaeth ar fersiwn Gymraeg o ffurflen (e.e. cyn ei hanfon at aelod o'r cyhoedd er mwyn iddo wirio'r cynnwys neu lenwi gweddill y ffurflen), rhaid ichi sicrhau bod yr wybodaeth yr ydych yn ei mewnosod yn cael ei mewnosod yn Gymraeg	Caiff unrhyw wybodaeth a gofnodir ar ffurflenni ymlaen llaw ei chofnodi gan ddefnyddio'r iaith briodol.
48	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid ichi sicrhau: (a) bod testun pob tudalen ar eich gwefan ar gael yn Gymraeg; (b) bod pob tudalen Gymraeg ar eich gwefan yn gweithredu'n llawn; ac (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar eich gwefan	Mae pob tudalen ar wefan y Comisiwn yn gwbl weithredol ac maent ar gael fel fersiynau Cymraeg a Saesneg. Ni chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar y wefan.
51	Cyflenwi Gwasanaethau	Os oes gennych dudalen Gymraeg ar eich gwefan sy'n cyfateb i dudalen Saesneg, rhaid ichi nodi'n glir ar y dudalen Saesneg bod y dudalen hefyd ar gael yn Gymraeg, a darparu dolen uniongyrchol at y dudalen Gymraeg ar y dudalen Saesneg gyfatebol	Mae pob tudalen we ar gael yn y ddwy iaith ac mae dolen gyswllt glir rhwng y ddwy dudalen.
52	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid ichi ddarparu'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar bob tudalen ar eich gwefan yn Gymraeg	Mae gan bob tudalen Gymraeg ryngwyneb Cymraeg ar gyfer gwe-lywio o gwmpas y safle.
54	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Caiff y Gymraeg ei thrin yn gyfartal â'r Saesneg yn ein defnydd o gyfryngau cymdeithasol.
55	Cyflenwi Gwasanaethau	Os bydd person yn cysylltu â chi drwy'r cyfryngau cymdeithasol yn Gymraeg, rhaid ichi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb)	Pan fydd angen ymateb ar gyfryngau cymdeithasol, caiff ei ateb yn yr un iaith â'r ymholiad (Cymraeg neu Saesneg).
57	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd (gan gynnwys arwyddion dros dro) rhaid i unrhyw destun sy'n cael ei arddangos ar yr arwydd gael ei arddangos yn Gymraeg (pa un ai ar yr un arwydd sy'n arddangos y testun cyfatebol yn Saesneg neu ar arwydd ar wahân); ac os yw'r un testun yn cael ei arddangos yn	Caiff unrhyw arwyddion newydd eu harddangos yn Gymraeg yn ogystal â Saesneg. Ni chaiff y testun Cymraeg ar yr arwyddion ei drin yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.

		Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y testun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg	
58	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd (gan gynnwys arwyddion dros dro), a bod yr arwydd hwnnw'n cyfleu yr un wybodaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg, rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf	Mae gweithdrefn ar waith i sicrhau bod unrhyw arwyddion newydd yn arddangos y testun Cymraeg cyn y testun Saesneg.
59	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid ichi sicrhau bod y testun Cymraeg ar arwyddion yn gywir o ran ystyr a mynegiant	Mae gweithdrefn ar waith i sicrhau cywirdeb y testun Cymraeg.
65	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid i unrhyw hysbysiad yr ydych yn ei gyhoeddi neu ei arddangos gael ei gyhoeddi neu ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r hysbysiad yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohono	Ceir fersiynau Cymraeg neu Saesneg o'r holl hysbysiadau sy'n cael eu cyhoeddi neu'u harddangos, neu maent yn ddwyieithog. Ni chaiff y testun Cymraeg ar hysbysiadau ei thrin yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.
66	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn cyhoeddi neu'n arddangos hysbysiad sy'n cynnwys y testun Cymraeg yn ogystal â'r testun Saesneg, rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf	Caiff y Gymraeg ei harddangos cyn y Saesneg ar yr holl hysbysiadau sy'n cael eu cyhoeddi a'u harddangos.
72	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid i unrhyw wahoddiadau i dendro am gontract yr ydych yn eu cyhoeddi gael eu cyhoeddi yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin fersiwn Gymraeg o unrhyw wahoddiad yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohono	Caiff yr holl wahoddiadau i dendro am gontract eu cyhoeddi yn Gymraeg a Saesneg. Ni chaiff y fersiwn Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.
73	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn cyhoeddi gwahoddiadau i dendro am gontract, rhaid ichi ddatgan yn y gwahoddiad y caniateir i dendrau gael eu cyflwyno yn Gymraeg, ac na fydd tendr a gyflwynir yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na thendr a gyflwynir yn Saesneg - "Croesawn dendrau yn y Gymraeg, ac na fydd tendr a gyflwynir yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na thendrau a gyflwynir yn Saesneg / We welcome tenders in Welsh, and tenders submitted in Welsh will be treated no less favourably than a tender	Mae proses ar waith i sicrhau bod gwahoddiadau i dendro yn cynnwys y testun priodol.

		submitted in English"	
73A	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid ichi beidio â thrin tendr am gontract a gyflwynir yn Gymraeg yn llai ffafriol na thendr a gyflwynir yn Saesneg (gan gynnwys, ymysg pethau eraill, mewn perthynas â'r dyddiad cau ar gyfer cael tendrau, ac mewn perthynas ag amseriad rhoi gwybod i dendrwr am benderfyniadau)	Ni chaiff unrhyw dendrau a gyflwynir yn Gymraeg eu trin yn llai ffafriol na thendrau a gyflwynir yn Saesneg.
75	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn cael tendr yn Gymraeg, a bod angen cyfweld â'r tendrwr fel rhan o'ch asesiad o'r tendr, rhaid ichi: (a) cynnig darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg fel bod modd i'r tendrwr ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, a (b) os yw'r tendrwr yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd at y diben hwnnw (oni bai eich bod yn cynnal y cyfweiliad yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu)	Anaml iawn y cynhelir cyfweiliadau fel rhan o broses dendro. Os bydd yr angen yn codi, bydd y trefniadau priodol yn cael eu gwneud.
76	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn rhoi gwybod i dendrwr beth yw'ch penderfyniad mewn perthynas â thendr, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os cyflwynwyd y tendr yn Gymraeg	Bydd penderfyniadau tendro yn cael eu llywio yn yr iaith a ddefnyddiwyd wrth gyflwyno'r tendr.
77	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid ichi hybu unrhyw wasanaeth Cymraeg a ddarperir gennych, a hysbysebu'r gwasanaeth hwnnw yn Gymraeg	Bydd unrhyw wasanaethau Cymraeg a fydd yn cael eu darparu gan y Comisiwn yn y dyfodol yn cael eu hysbysebu yn Gymraeg.
78	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn darparu gwasanaeth yn Gymraeg sy'n cyfateb i wasanaeth yr ydych yn ei ddarparu yn Saesneg, rhaid i unrhyw gyhoeddusrwydd neu ddogfen yr ydych yn ei llunio, neu wefan yr ydych yn ei chyhoeddi, sy'n cyfeirio at y gwasanaeth Saesneg nodi bod gwasanaeth cyfatebol ar gael yn Gymraeg	Bydd fersiynau Saesneg unrhyw gyhoeddusrwydd i wasanaethau a ddarperir gan y Comisiwn yn cynnwys datganiad i'r perwyl fod gwasanaeth cyfatebol ar gael yn Gymraeg.
79	Cyflenwi Gwasanaethau	Pan fyddwch yn llunio, yn diwygio neu'n cyflwyno eich hunaniaeth gorfforaethol, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Ni chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg o ran hunaniaeth gorfforaethol y Comisiwn.
84	Llunio Polisi	Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried pa effeithiau, os o gwbl (pa un ai yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi yn eu cael ar (a) cyfleoedd i bersonau	Pan gaiff polisiâu newydd eu hystyried neu bolisiâu presennol eu diwygio, mae gweithdrefn ar waith i gynnal Asesiad o'r Effaith ar Bolisi Cymraeg ac adrodd am hyn fel rhan o'r

		ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	ystyriaethau polisi.
85	Llunio Polisi	Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel y byddai'r penderfyniad polisi'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar: (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Bydd y safon hon yn cael ei bodloni trwy ddefnyddio Asesiad o'r Effaith ar Bolisi Cymraeg.
86	Llunio Polisi	Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel na fyddai'r penderfyniad polisi'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol ar, (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Bydd y safon hon yn cael ei bodloni trwy ddefnyddio Asesiad o'r Effaith ar Bolisi Cymraeg.
87	Llunio Polisi	Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch yr effeithiau (pa un ai yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi o dan ystyriaeth yn eu cael ar: (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Bydd y safon hon yn cael ei bodloni trwy ddefnyddio Asesiad o'r Effaith ar Bolisi Cymraeg.
88	Llunio Polisi	Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen ystyried a cheisio barn ynghylch sut y gellid llunio neu addasu'r polisi o dan ystyriaeth fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar: (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Bydd y safon hon yn cael ei bodloni trwy ddefnyddio Asesiad o'r Effaith ar Bolisi Cymraeg.
89	Llunio Polisi	Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen ystyried a cheisio barn ynghylch sut y gellid llunio neu addasu'r polisi o dan ystyriaeth fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar: (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r	Bydd yr holl ddogfennau ymgynghori ar bolisi yn y dyfodol yn gofyn am farn ar yr effaith bosibl ar y Gymraeg.

		Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	
91	Llunio Polisi	Pan fyddwch yn comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir i'ch cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid ichi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried pa effeithiau, os o gwbl (a pha un ai ydynt yn rhai positif neu'n rhai andwyol), y byddai'r penderfyniad polisi sydd o dan ystyriaeth yn eu cael ar: (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Bydd unrhyw ymchwil sy'n cael ei chomisiynu neu'i chynnal yn y dyfodol yn ystyried yr effaith ar y Gymraeg.
92	Llunio Polisi	Pan fyddwch yn comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir i'ch cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid ichi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried sut y gellid gwneud y penderfyniad polisi sydd o dan ystyriaeth fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar: (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Bydd unrhyw ymchwil sy'n cael ei chomisiynu neu'i chynnal yn y dyfodol yn ystyried yr effaith ar y Gymraeg.
93	Llunio Polisi	Pan fyddwch yn comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir i'ch cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid ichi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried sut y gellid gwneud y penderfyniad polisi sydd o dan ystyriaeth fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar: (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Bydd unrhyw ymchwil sy'n cael ei chomisiynu neu'i chynnal yn y dyfodol yn ystyried yr effaith ar y Gymraeg.
94	Gweithredu	Rhaid ichi ddatblygu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol, gyda'r bwriad o hybu a hwyluso defnyddio'r Gymraeg, a rhaid ichi gyhoeddi'r polisi hwnnw ar eich mewnwyd	Mae Polisi Defnyddio'r Gymraeg yn y Gwaith yn ei le ac mae copi wedi cael ei roi i bob un o'r staff a'r Comisiynwyr.
95	Gweithredu	Pan fyddwch yn cynnig swydd newydd i unigolyn, rhaid ichi ofyn i'r unigolyn hwnnw a yw'n dymuno i'r contract cyflogaeth neu gontract am wasanaethau gael ei ddarparu yn Gymraeg; ac os yw'r unigolyn yn dymuno hynny rhaid ichi ddarparu'r contract yn Gymraeg	Caiff y llythyrau yn cynnig cyflogaeth a'r telerau a'r amodau atodedig eu cynhyrchu yn Gymraeg, yn unol â'r angen.

96	Gweithredu	Rhaid ichi: (a) gofyn i bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ohebiaeth bapur sy'n ymwneud â'i gyflogaeth, ac sydd wedi ei chyfeirio ato'n bersonol, yn Gymraeg, a (b) os yw cyflogai yn dymuno hynny, darparu unrhyw ohebiaeth o'r fath i'r cyflogai hwnnw yn Gymraeg	Mae gweithdrefnau ar waith yn y broses sefydlu i gofnodi gofynion aelodau newydd o staff. Gweithredir yn unol â'r argymhellion hyn yn briodol.
97	Gweithredu	Rhaid ichi ofyn i bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu anghenion neu ofynion ei hyfforddiant yn Gymraeg; ac os yw'n dymuno hynny rhaid ichi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo yn Gymraeg	Mae gweithdrefnau ar waith yn y broses sefydlu i gofnodi gofynion aelodau newydd o staff. Gweithredir yn unol â'r argymhellion hyn yn briodol.
98	Gweithredu	Rhaid ichi ofyn i bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu ei amcanion perfformiad yn Gymraeg; ac os yw'n dymuno hynny rhaid ichi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo yn Gymraeg	Mae gweithdrefnau ar waith yn y broses sefydlu i gofnodi gofynion aelodau newydd o staff. Gweithredir yn unol â'r argymhellion hyn yn briodol.
99	Gweithredu	Rhaid ichi ofyn i bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu neu'n cofnodi ei gynllun gyrfa yn Gymraeg; ac os yw'n dymuno hynny rhaid ichi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo yn Gymraeg	Mae gweithdrefnau ar waith yn y broses sefydlu i gofnodi gofynion aelodau newydd o staff. Gweithredir yn unol â'r argymhellion hyn yn briodol.
100	Gweithredu	Rhaid ichi ofyn i bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ffurflenni sy'n cofnodi ac yn awdurdodi: (a) gwyliau, (b) absenoldebau o'r gwaith, ac (c) oriau gwaith hyblyg, yn Gymraeg; ac os yw'r cyflogai yn dymuno hynny, rhaid ichi ddarparu unrhyw ffurflenni o'r fath iddo yn Gymraeg	Mae gweithdrefnau ar waith yn y broses sefydlu i gofnodi gofynion aelodau newydd o staff. Gweithredir yn unol â'r argymhellion hyn yn briodol.
101	Gweithredu	Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch ymddygiad yn y gweithle, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg	Bydd fersiwn Gymraeg o'r holl bolisiau Adnoddau Dynol newydd neu ddiwygiedig ar gael adeg eu cyhoeddi.
102	Gweithredu	Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch iechyd a lles yn y gweithle, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg	Bydd fersiwn Gymraeg o'r holl bolisiau Adnoddau Dynol newydd neu ddiwygiedig ar gael adeg eu cyhoeddi.
103	Gweithredu	Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch cyflogau neu fuddion yn y gweithle, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg	Bydd fersiwn Gymraeg o'r holl bolisiau Adnoddau Dynol newydd neu ddiwygiedig ar gael adeg eu cyhoeddi.
104	Gweithredu	Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch rheoli perfformiad, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg	Bydd fersiwn Gymraeg o'r holl bolisiau Adnoddau Dynol newydd neu ddiwygiedig ar

			gael adeg eu cyhoeddi.
105	Gweithredu	Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch absenoldeb o'r gwaith, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg	Bydd fersiwn Gymraeg o'r holl bolisiau Adnoddau Dynol newydd neu ddiwygiedig ar gael adeg eu cyhoeddi.
106	Gweithredu	Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch amodau gwaith, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg	Bydd fersiwn Gymraeg o'r holl bolisiau Adnoddau Dynol newydd neu ddiwygiedig ar gael adeg eu cyhoeddi.
107	Gweithredu	Os byddwch yn cyhoeddi polisi ynghylch patrymau gwaith, rhaid ichi ei gyhoeddi yn Gymraeg	Bydd fersiwn Gymraeg o'r holl bolisiau Adnoddau Dynol newydd neu ddiwygiedig ar gael adeg eu cyhoeddi.
108	Gweithredu	Rhaid ichi ganiatáu i bob aelod o'ch staff: (a) gwneud cwynion ichi yn Gymraeg, a (b) ymateb i unrhyw gŵyn a wnaed amdano ef yn Gymraeg	Mae'r weithdrefn hon wedi cael ei chynnwys yn y Polisi Defnyddio'r Gymraeg yn y Gwaith a gyflwynir i bob aelod o staff.
108A	Gweithredu	Rhaid ichi ddatgan mewn unrhyw ddogfen sydd gennych sy'n nodi eich gweithdrefnau ar gyfer gwneud cwynion y caiff pob aelod o staff: (a) gwneud cwyn ichi yn Gymraeg, a (b) ymateb i gŵyn a wnaed amdano ef yn Gymraeg; a rhaid ichi roi gwybod i bob aelod o staff am yr hawl honno	Mae'r weithdrefn hon wedi cael ei chynnwys yn y Polisi Defnyddio'r Gymraeg yn y Gwaith a gyflwynir i bob aelod o staff.
110	Gweithredu	Os byddwch yn cael cwyn gan aelod o staff neu'n cael cwyn ynghylch aelod o staff, a bod angen cyfarfod â'r aelod hwnnw o staff, rhaid ichi: (a) gofyn i'r aelod o staff a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod; (b) esbonio y byddwch yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw os yw'n ofynnol; ac os yw'r aelod o staff yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, rhaid ichi ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg yn y cyfarfod (oni bai eich bod yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu)	Mae'r weithdrefn hon wedi cael ei chynnwys yn y Polisi Defnyddio'r Gymraeg yn y Gwaith a gyflwynir i bob aelod o staff.
111	Gweithredu	Pan fyddwch yn rhoi gwybod i aelod o staff beth yw'ch penderfyniad mewn perthynas â chŵyn a wneir gan yr aelod hwnnw, neu mewn perthynas â chŵyn a wneir amdano ef, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os yw'r aelod hwnnw o staff: (a) wedi gwneud y gŵyn yn Gymraeg, (b) wedi ymateb yn Gymraeg i gŵyn amdano ef, (c) wedi gofyn bod cyfarfod ynglŷn â'r gŵyn yn	Mae'r weithdrefn hon wedi cael ei chynnwys yn y Polisi Defnyddio'r Gymraeg yn y Gwaith a gyflwynir i bob aelod o staff.

		cael ei gynnal yn Gymraeg, neu (ch) wedi gofyn am gael defnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfod ynglŷn â'r gŵyn	
112	Gweithredu	Rhaid ichi ganiatáu i bob aelod o staff ymateb yn Gymraeg i honiadau a wneir yn ei erbyn mewn unrhyw broses ddisgyblu fewnol	Mae'r weithdrefn hon wedi cael ei chynnwys yn y Polisi Defnyddio'r Gymraeg yn y Gwaith a gyflwynir i bob aelod o staff.
112A	Gweithredu	Rhaid ichi: (a) datgan mewn unrhyw ddogfen sydd gennych sy'n nodi eich trefniadau ar gyfer disgyblu staff y caiff unrhyw aelod o staff ymateb yn Gymraeg i unrhyw honiadau a wneir yn ei erbyn, a (b) os byddwch yn dechrau gweithdrefn ddisgyblu mewn perthynas ag aelod o staff, rhoi gwybod i'r aelod hwnnw o staff am yr hawl honno	Mae'r weithdrefn hon wedi cael ei chynnwys yn y Polisi Defnyddio'r Gymraeg yn y Gwaith a gyflwynir i bob aelod o staff.
114	Gweithredu	Os byddwch yn trefnu cyfarfod ag aelod o staff ynghylch achos disgyblu mewn perthynas â'i ymddygiad, rhaid ichi: (a) gofyn i'r aelod o staff a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, a (b) esbonio y byddwch yn darparu gwasanaeth cyfieithu at y diben hwnnw os yw'n ofynnol; ac, os yw'r aelod o staff yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, rhaid ichi ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i Saesneg yn y cyfarfod (oni bai eich bod yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu)	Mae'r weithdrefn hon wedi cael ei chynnwys yn y Polisi Defnyddio'r Gymraeg yn y Gwaith a gyflwynir i bob aelod o staff.
115	Gweithredu	Pan fyddwch yn rhoi gwybod i aelod o staff beth yw'ch penderfyniad yn dilyn proses ddisgyblu, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os yw'r aelod hwnnw o staff: (a) wedi ymateb i honiadau yn ei erbyn yn Gymraeg, (b) wedi gofyn bod cyfarfod ynglŷn â'r broses ddisgyblu yn cael ei gynnal yn Gymraeg, neu (c) wedi gofyn am gael defnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfod ynglŷn â'r broses ddisgyblu	Mae'r weithdrefn hon wedi cael ei chynnwys yn y Polisi Defnyddio'r Gymraeg yn y Gwaith a gyflwynir i bob aelod o staff.
116	Gweithredu	Rhaid ichi ddarparu meddalwedd gyfrifiadurol ar gyfer gwirio sillafu a gramadeg y Gymraeg i'ch staff, a darparu rhyngwynebau Cymraeg ar gyfer meddalwedd (pan fo rhyngwyneb ar gael)	Mae'r weithdrefn hon wedi cael ei chynnwys yn y Polisi Defnyddio'r Gymraeg yn y Gwaith a gyflwynir i bob aelod o staff.

118	Gweithredu	Rhaid ichi sicrhau: (a) bod testun hafan eich mewnrwyd ar gael yn Gymraeg, (b) bod unrhyw destun Cymraeg ar hafan eich mewnrwyd (neu, pan fo'n berthnasol, bod hafan Gymraeg eich mewnrwyd) yn gweithredu'n llawn, ac (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â hafan eich mewnrwyd	Nid oes gan y Comisiwn fewnrwyd weithredol ar hyn o bryd. Disgwylir y bydd datblygiadau TG yn cael eu gwneud i'r fewnrwyd yn 2018. Bydd unrhyw ddatblygiadau yn y maes hwn yn ymgorffori'r safon hon o ran y Gymraeg.
120	Gweithredu	Os oes gennych dudalen Gymraeg ar eich mewnrwyd sy'n cyfateb i dudalen Saesneg, rhaid ichi nodi'n glir ar y dudalen Saesneg bod y dudalen hefyd ar gael yn Gymraeg, a rhaid darparu dolen uniongyrchol i'r dudalen Gymraeg ar y dudalen Saesneg gyfatebol	Nid oes gan y Comisiwn fewnrwyd weithredol ar hyn o bryd. Disgwylir y bydd datblygiadau TG yn cael eu gwneud i'r fewnrwyd yn 2018. Bydd unrhyw ddatblygiadau yn y maes hwn yn ymgorffori'r safon hon o ran y Gymraeg.
121	Gweithredu	Rhaid ichi neilltuo a chynnal tudalen (neu dudalennau) ar eich mewnrwyd sy'n darparu gwasanaethau a deunydd cymorth i hybu'r Gymraeg ac i gynorthwyo eich staff i ddefnyddio'r Gymraeg	Nid oes gan y Comisiwn fewnrwyd weithredol ar hyn o bryd. Disgwylir y bydd datblygiadau TG yn cael eu gwneud i'r fewnrwyd yn 2018. Bydd unrhyw ddatblygiadau yn y maes hwn yn ymgorffori'r safon hon o ran y Gymraeg.
122	Gweithredu	Rhaid ichi ddarparu'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar bob un o'ch tudalennau mewnrwyd yn Gymraeg	Nid oes gan y Comisiwn fewnrwyd weithredol ar hyn o bryd. Disgwylir y bydd datblygiadau TG yn cael eu gwneud i'r fewnrwyd yn 2018. Bydd unrhyw ddatblygiadau yn y maes hwn yn ymgorffori'r safon hon o ran y Gymraeg.
123	Gweithredu	Rhaid ichi asesu sgiliau Cymraeg eich cyflogeion	Cynhaliwyd asesiad, ac mae cofrestr ar waith. Bydd y gofrestr hon yn cael ei chynnal i ymgorffori newidiadau.
126	Gweithredu	Rhaid ichi ddarparu cyfleoedd yn ystod oriau gwaith: (a) i'ch cyflogeion gael gwersi Cymraeg sylfaenol, a (b) i gyflogeion sy'n rheoli pobl eraill gael hyfforddiant ar ddefnyddio'r Gymraeg yn eu rôl fel rheolwyr	Mae pob aelod o staff wedi cael gwybod am y cyfleoedd sydd ar gael ar gyfer dysgu Cymraeg sylfaenol, ac fe gânt eu hannog i fanteisio ar y cyfleoedd.
127	Gweithredu	Rhaid ichi ddarparu cyfleoedd i'ch cyflogeion sydd wedi cwblhau hyfforddiant Cymraeg sylfaenol gael hyfforddiant pellach, yn rhad ac am ddim, er mwyn datblygu eu sgiliau yn yr iaith	Mae pob aelod o staff wedi cael gwybod am hyfforddiant pellach, ac fe gânt eu hannog i fanteisio ar hyfforddiant pellach.

128	Gweithredu	Rhaid ichi ddarparu cyrsiau hyfforddi er mwyn i'ch cyflogeion ddatblygu: (a) ymwybyddiaeth o'r Gymraeg (gan gynnwys ymwybyddiaeth am hanes yr iaith a'i lle yn niwylliant Cymru); (b) dealltwriaeth o'r ddyletswydd i weithredu yn unol â Safonau'r Gymraeg; (c) dealltwriaeth am y modd y gellir defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle	Rhoddir cyfle i bob aelod o staff fynychu'r cyrsiau hyfforddi priodol.
129	Gweithredu	Pan fyddwch yn darparu gwybodaeth i gyflogeion newydd (e.e. fel rhan o broses ymsefydlu), rhaid ichi ddarparu gwybodaeth er mwyn codi eu hymwybyddiaeth o'r Gymraeg	Mae pob aelod newydd o staff yn derbyn copi o'r Polisi Defnyddio'r Gymraeg yn y Gwaith ac fe gânt eu cyfeirio at hyfforddiant Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg.
130	Gweithredu	Rhaid ichi ddarparu geiriad neu logo ar gyfer llofnodion e-bost eich staff sy'n eu galluogi i ddynodi a ydynt yn siarad Cymraeg yn rhugl neu'n dysgu'r iaith	Mae geiriad a chyfarwyddiadau priodol wedi cael eu darparu i bob aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ac yn dysgu Cymraeg.
131	Gweithredu	Rhaid ichi ddarparu geiriad ar gyfer eich cyflogeion fydd yn eu galluogi i gynnwys fersiwn Gymraeg o'u manylion cyswllt mewn negeseuon e-byst, ac i ddarparu fersiwn Gymraeg o unrhyw neges sy'n hysbysu pobl eraill nad ydynt ar gael i ateb negeseuon ebost	Mae geiriad a chyfarwyddiadau priodol wedi cael eu darparu i bob aelod o staff.
132	Gweithredu	Pan fyddwch yn asesu'r anghenion ar gyfer swydd newydd neu swydd wag, rhaid ichi asesu'r angen am sgiliau yn y Gymraeg, a'i chategoreiddio fel swydd pan fo un neu ragor o'r canlynol yn gymwys: (a) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol; (b) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir rhywun i'r swydd; (c) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol; neu (ch) nad yw sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol	Crëwyd Rhestr Wirio ar gyfer Swyddi Gwag ar gyfer pob swydd newydd. Mae angen tystiolaeth ar gyfer y rhestr fod gofynion iaith wedi cael eu hasesu, ac fe gaiff ei chwblhau gan yr Uwch Dîm Rheoli ym mhob achos.
132A	Gweithredu	Os byddwch wedi categoreiddio swydd fel un sy'n gofyn bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol, yn ddymunol neu fod angen eu dysgu, rhaid ichi: (a) pennu hynny wrth hysbysebu'r swydd, a (b) hysbysebu'r swydd yn Gymraeg	Caiff yr holl swyddi sy'n cael eu hysbysebu gan y Comisiwn eu cyhoeddi'n ddwyieithog ac maent yn datgan a oes angen y Gymraeg, beth bynnag yw'r sgiliau Cymraeg sy'n ofynnol.
133	Gweithredu	Pan fyddwch yn hysbysebu swydd, rhaid ichi ddatgan y caniateir i geisiadau gael eu cyflwyno yn Gymraeg, ac na fydd cais a gyflwynir yn y Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na chais a gyflwynir yn Saesneg	Mae'r gofyniad ar gyfer datganiad a'r geiriad priodol wedi cael eu cynnwys yn y gweithdrefnau ar gyfer hysbysebu swyddi gwag.

133A	Gweithredu	Os byddwch yn cyhoeddi: (a) ffurflenni cais am swyddi; (b) deunydd esboniadol ynghylch eich proses ar gyfer ymgeisio am swyddi; (c) gwybodaeth am eich proses gyfweld, neu am unrhyw ddulliau asesu eraill wrth ymgeisio am swyddi; (ch) swydd-ddisgrifiadau; rhaid ichi eu cyhoeddi yn Gymraeg a rhaid ichi sicrhau nad ydych yn trin unrhyw fersiynau Cymraeg o'r dogfennau yn llai ffafriol na fersiynau Saesneg ohonynt	Mae'r gofyniad hwn eisoes ar waith, ac wedi cael ei ychwanegu at y Rhestr Wirio ar gyfer Swyddi Gwag, sy'n gofyn am gadarnhad fod fersiynau Cymraeg o'r wybodaeth yn cael eu cyhoeddi, a dylai'r rhestr gael ei chwblhau gan yr Uwch Dîm Rheoli ym mhob achos.
133B	Gweithredu	Rhaid ichi beidio â thrin cais am swydd a wneir yn Gymraeg yn llai ffafriol na chais a wneir yn Saesneg (gan gynnwys, ymysg pethau eraill, o ran y dyddiad cau yr ydych yn ei osod ar gyfer cael ceisiadau, ac o ran amseriad rhoi gwybod i unigolion ynghylch penderfyniadau)	Mae'r gofyniad hwn eisoes ar waith. Ni chaiff unrhyw geisiadau a gyflwynir yn Gymraeg eu trin yn llai ffafriol na'r rheiny a gyflwynir yn Saesneg.
135	Gweithredu	Rhaid ichi sicrhau bod eich ffurflenni cais am swyddi (a) yn rhoi lle i unigolion nodi eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg mewn cyfweiliad neu mewn unrhyw ddull arall o asesiad, a b) yn esbonio y byddwch yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw, os oes angen. Ac, os yw'r unigolyn yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, rhaid ichi ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd yn y cyfweiliad neu asesiad	Nid ydym yn cynhyrchu ffurflenni cais ar hyn o bryd. Fodd bynnag, ystyrir gofynion y safon hon pan roddir gwybod i ddarpar ymgeiswyr am y swydd wag.
136	Gweithredu	Pan fyddwch yn rhoi gwybod i unigolyn beth yw'ch penderfyniad mewn perthynas â chais am swydd, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os gwnaed y cais yn Gymraeg	Mae'r gofyniad hwn eisoes ar waith, ac wedi cael ei ychwanegu at y Rhestr Wirio ar gyfer Swyddi Gwag.
137	Gweithredu	Pan fyddwch yn gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd yn eich gweithle (gan gynnwys arwyddion dros dro), rhaid i unrhyw destun sy'n cael ei arddangos ar yr arwydd gael ei arddangos yn Gymraeg (pa un ai ar yr un arwydd sy'n arddangos y testun Saesneg cyfatebol neu ar arwydd ar wahân), ac os yw'r un testun yn cael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y testun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg	Mae'r gofyniad hwn eisoes ar waith. Mae unrhyw arwyddion newydd neu arwyddion wedi'u hadnewyddu yn ei gwneud yn ofynnol fod rheolwyr wedi cael gwybod am y safon hon.
138	Gweithredu	Pan fyddwch yn gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd yn eich gweithle (gan gynnwys arwyddion dros dro), a bod yr arwydd hwnnw'n cyfleu yr un wybodaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi mewn safle fel mai	Mae'r gofyniad hwn eisoes ar waith. Mae unrhyw arwyddion newydd neu arwyddion wedi'u hadnewyddu yn ei gwneud yn ofynnol fod rheolwyr wedi cael gwybod am y safon hon.

		hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf	
139	Gweithredu	Rhaid ichi sicrhau bod y testun Cymraeg ar arwyddion a arddangosir yn eich gweithle yn gywir o ran ystyr a mynegiant	Mae'r gofyniad hwn eisoes ar waith. Mae unrhyw arwyddion newydd neu arwyddion wedi'u hadnewyddu yn ei gwneud yn ofynnol fod rheolwyr wedi cael gwybod am y safon hon. Caiff yr holl destun Cymraeg ar arwyddion ei wirio gan siaradwr Cymraeg.
141	Cadw Cofnodion	Rhaid ichi gadw cofnod, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, o nifer y cwynion yr ydych yn eu cael sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r Safonau	Crëwyd Cofnod Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg ac mae'n cael ei gynnal. Mae pob aelod o staff wedi cael cyfarwyddyd ar sut i'w ddefnyddio.
142	Cadw Cofnodion	Rhaid ichi gadw copi o unrhyw gŵyn ysgrifenedig yr ydych yn ei chael sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r Safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy	Cedwir copïau o gŵynion yn Gymraeg mewn ffolder priodol fel rhan o'r weithdrefn ymdrin â chwynion.
143	Cadw Cofnodion	Rhaid ichi gadw copi o unrhyw gŵyn ysgrifenedig yr ydych yn ei chael sy'n ymwneud â'r Gymraeg (pa un ai yw'r gŵyn yn ymwneud â'r Safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy ai peidio)	Cedwir copïau o gŵynion yn Gymraeg mewn ffolder priodol fel rhan o'r weithdrefn ymdrin â chwynion.
144	Cadw Cofnodion	Rhaid ichi gadw cofnod o'r camau yr ydych wedi eu cymryd i sicrhau y cydymffurfir â'r Safonau Llundain Polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy	Crëwyd Cofnod Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg ac mae'n cael ei gynnal. Mae pob aelod o staff wedi cael cyfarwyddyd ar sut i'w ddefnyddio.
145	Cadw Cofnodion	Rhaid ichi gadw cofnod (yn dilyn asesiadau o sgiliau iaith Gymraeg eich cyflogeion a wnaed yn unol â safon 123), o nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol a, phan fo hynny'n wybyddus ichi, rhaid ichi gadw cofnod o lefel sgiliau'r cyflogeion hynny	Mae cofrestr ar waith. Bydd y gofrestr yn cael ei chynnal i ymgorffori newidiadau.
147	Cadw Cofnodion	Rhaid ichi gadw cofnod o bob asesiad a gynhaliwch (yn unol â safon 132) mewn cysylltiad â'r sgiliau Cymraeg y gallai fod eu hangen mewn perthynas â swydd newydd neu swydd wag	Mae gweithdrefn i fodloni'r gofyniad hwn ar waith.

148	Cadw Cofnodion	Rhaid ichi gadw cofnod, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, o nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a gategoreiddiwyd (yn unol â safon 132) fel swyddi sy'n gofyn: (a) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol; (b) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg unwaith y penodir rhywun i'r swydd; (c) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol; neu (ch) nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol	Mae gweithdrefn i fodloni'r gofyniad hwn ar waith.
149	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r Safonau hynny, ar gael: (a) ar eich gwefan, a (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd	Mae Cynllun Pontio'r Comisiwn ar gyfer Safonau'r Gymraeg, sy'n cynnwys y wybodaeth hon, ar gael ar wefan y Comisiwn ac yn y swyddfa. Bydd y ddogfen hon, sy'n cynnwys y wybodaeth hon hefyd, yn cael ei chyhoeddi ar y wefan hefyd.
150	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid ichi (a) sicrhau bod gennych weithdrefn gwyno sy'n delio â'r materion a ganlyn: (i) sut yr ydych yn bwriadu delio â chwynion ynglŷn â'ch cydymffurfedd â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a (ii) sut y byddwch yn darparu hyfforddiant i'ch staff ynglŷn â delio â'r cwynion hynny; (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn ar eich gwefan, ac (c) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.	Mae gweithdrefn gwyno ar waith, wedi'i chyhoeddi ar y wefan, ac mae ar gael yn y swyddfa.
151	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid ichi (a) sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer (i) goruchwyllo'r modd yr ydych yn cydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy (ii) hybu'r gwasanaethau a gynigir gennych yn unol â'r Safonau hynny a (iii) hwyluso defnyddio'r gwasanaethau hynny; (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r trefniadau hynny ar eich gwefan, ac (c) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd	Mae gweithdrefn gwyno ar waith, wedi'i chyhoeddi ar y wefan, ac mae ar gael yn y swyddfa.
152	Cyflenwi Gwasanaethau	(1) Rhaid ichi lunio adroddiad (adroddiad blynyddol), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r modd y bu ichi gydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y	Bydd Adroddiad Blynyddol yn cael ei lunio o fewn 6 mis i ddiwedd y flwyddyn ariannol; bydd yn cael ei gymeradwyo gan Gomisiynwyr; ei gyhoeddi ar y wefan; ei gyhoeddi ar gyfryngau

		flwyddyn honno. (2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a gawsoch yn ystod y flwyddyn honno a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy. (3) Rhaid ichi gyhoeddi'r adroddiad blynyddol heb fod yn hwyrach na 6 mis yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi. (4) Rhaid ichi roi cyhoeddusrwydd i'r ffaith eich bod wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol. (5) Rhaid ichi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael (a) ar eich gwefan, a (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd	cymdeithasol, a bydd ar gael yn y swyddfa.
153	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid ichi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cydymffurfio â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy	Mae Cynllun Pontio'r Comisiwn ar gyfer Safonau'r Gymraeg, sy'n cynnwys y wybodaeth hon, ar gael ar wefan y Comisiwn ac yn y swyddfa. Bydd y ddogfen hon, sy'n cynnwys y wybodaeth hon hefyd, yn cael ei chyhoeddi ar y wefan hefyd.
154	Cyflenwi Gwasanaethau	Rhaid ichi ddarparu unrhyw wybodaeth y bydd Comisiynydd y Gymraeg yn gofyn amdani sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy	Darperir gwybodaeth yn unol â'r angen.
155	Llunio Polisi	Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r Safonau Llunio Polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael (a) ar eich gwefan, a (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd	Mae Cynllun Pontio'r Comisiwn ar gyfer Safonau'r Gymraeg, sy'n cynnwys y wybodaeth hon, ar gael ar wefan y Comisiwn ac yn y swyddfa. Bydd y ddogfen hon, sy'n cynnwys y wybodaeth hon hefyd, yn cael ei chyhoeddi ar y wefan hefyd.
156	Llunio Polisi	Rhaid ichi (a) sicrhau bod gennych weithdrefn gwyno sy'n delio â'r materion a ganlyn: (i) sut yr ydych yn bwriadu delio â chwynion ynglŷn â'ch cydymffurfedd â'r Safonau Llunio Polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a (ii) sut y byddwch yn darparu hyfforddiant i'ch staff ynglŷn â delio â'r cwynion hynny, (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich gwefan, ac (c) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael ym mhob un o'ch	Mae gweithdrefn gwyno ar waith, wedi'i chyhoeddi ar y wefan, ac mae ar gael yn y swyddfa.

		swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd	
157	Llunio Polisi	Rhaid ichi (a) sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer (i) goruchwyllo'r modd yr ydych yn cydymffurfio â'r Safonau Llunio Polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy; (ii) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r trefniadau hynny ar eich gwefan; a (b) sicrhau bod copi o'r ddogfen honno ar gael ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd	Mae Cynllun Pontio'r Comisiwn ar gyfer Safonau'r Gymraeg, sy'n cynnwys y wybodaeth hon, ar gael ar wefan y Comisiwn ac yn y swyddfa. Bydd y ddogfen hon, sy'n cynnwys y wybodaeth hon hefyd, yn cael ei chyhoeddi ar y wefan hefyd.
158	Llunio Polisi	(1) Rhaid ichi lunio adroddiad (adroddiad blynyddol), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r modd y bu ichi gydymffurfio â'r Safonau Llunio Polisi yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno. (2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a gawsoch yn ystod y flwyddyn a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r Safonau Llunio Polisi yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy (3) Rhaid ichi gyhoeddi'r adroddiad blynyddol heb fod yn hwyrach na 6 mis yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi. (4) Rhaid ichi roi cyhoeddusrwydd i'r ffaith eich bod wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol. (5) Rhaid ichi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael (a) ar eich gwefan, a (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd	Bydd Adroddiad Blynyddol yn cael ei lunio o fewn 6 mis i ddiwedd y flwyddyn ariannol; bydd yn cael ei gymeradwyo gan Gomisiynwyr; ei gyhoeddi ar y wefan; ei gyhoeddi ar gyfryngau cymdeithasol, a bydd ar gael yn y swyddfa.
159	Llunio Polisi	Rhaid ichi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cydymffurfio â'r Safonau Llunio Polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy	Mae Cynllun Pontio'r Comisiwn ar gyfer Safonau'r Gymraeg, sy'n cynnwys y wybodaeth hon, ar gael ar wefan y Comisiwn ac yn y swyddfa. Bydd y ddogfen hon, sy'n cynnwys y wybodaeth hon hefyd, yn cael ei chyhoeddi ar y wefan hefyd.

160	Llunio Polisi	Rhaid ichi ddarparu unrhyw wybodaeth y bydd Comisiynydd y Gymraeg yn gofyn amdani sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r Safonau Llunio Polisi yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy	Darperir gwybodaeth yn unol â'r angen.
161	Gweithredu	Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r Safonau Gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r Safonau hynny, ar gael: (a) ar eich gwefan, a (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd	Mae Cynllun Pontio'r Comisiwn ar gyfer Safonau'r Gymraeg, sy'n cynnwys y wybodaeth hon, ar gael ar wefan y Comisiwn ac yn y swyddfa. Bydd y ddogfen hon, sy'n cynnwys y wybodaeth hon hefyd, yn cael ei chyhoeddi ar y wefan hefyd.
162	Gweithredu	Rhaid ichi (a) sicrhau bod gennych weithdrefn gwyno sy'n delio â'r materion a ganlyn: (i) sut yr ydych yn bwriadu delio â chwynion ynglŷn â'ch cydymffurfedd â'r Safonau Gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a (ii) sut y byddwch yn darparu hyfforddiant i'ch staff ynglŷn â delio â'r cwynion hynny, a chyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich mewnwyd	Mae gweithdrefn gwyno ar waith, wedi'i chyhoeddi ar y wefan, ac mae ar gael yn y swyddfa.
163	Gweithredu	Rhaid ichi (a) sicrhau bod gennych drefniadau ar gyfer (i) goruchwyllo'r modd yr ydych yn cydymffurfio â'r Safonau Gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, (ii) hybu'r gwasanaethau a gynigir gennych yn unol â'r safonau hynny, a hwyluso defnyddio'r gwasanaethau hynny, a (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r trefniadau hynny ar eich mewnwyd	Mae Cynllun Pontio'r Comisiwn ar gyfer Safonau'r Gymraeg, sy'n cynnwys y wybodaeth hon, ar gael ar wefan y Comisiwn ac yn y swyddfa. Bydd y ddogfen hon, sy'n cynnwys y wybodaeth hon hefyd, yn cael ei chyhoeddi ar y wefan hefyd.
164	Gweithredu	(1) Rhaid ichi lunio adroddiad (adroddiad blynyddol), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r modd y bu ichi gydymffurfio â'r Safonau Gweithredu yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno. (2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys yr wybodaeth a ganlyn (pan fo'n berthnasol, i'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r Safonau y cyfeirir atynt): (a) nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn o dan sylw (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 145); (b) nifer yr aelodau o staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi a gynigiwyd gennych	Bydd Adroddiad Blynyddol yn cael ei lunio o fewn 6 mis i ddiwedd y flwyddyn ariannol; bydd yn cael ei gymeradwyo gan Gomisiynwyr; ei gyhoeddi ar y wefan; ei gyhoeddi ar gyfryngau cymdeithasol, a bydd ar gael yn y swyddfa.

		yn y Gymraeg yn ystod y flwyddyn (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 146); (c) os cynigiwyd fersiwn Gymraeg o gwrs gennych yn ystod y flwyddyn, y ganran o gyfanswm nifer y staff a fynychodd y cwrs a fynychodd y fersiwn Gymraeg (ar sail cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 146); (ch) nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gennych yn ystod y flwyddyn a gategoreiddiwyd fel swyddi sy'n gofyn: (i) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol, (ii) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd, (iii) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol, neu (iv) nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol (ar sail y cofnodion a gadwasoch yn unol â safon 148); (d) nifer y cwynion a gawsoch yn ystod y flwyddyn a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r Safonau Gweithredu yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy. (3) Rhaid ichi gyhoeddi'r adroddiad blynyddol heb fod yn hwyrach na 6 mis yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi. (4) Rhaid ichi roi cyhoeddusrwydd i'r ffaith eich bod wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol. (5) Rhaid ichi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael: (a) ar eich gwefan, a (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd.	
165	Gweithredu	Rhaid ichi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cydymffurfio â'r Safonau Gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy	Mae Cynllun Pontio'r Comisiwn ar gyfer Safonau'r Gymraeg, sy'n cynnwys y wybodaeth hon, ar gael ar wefan y Comisiwn ac yn y swyddfa. Bydd y ddogfen hon, sy'n cynnwys y wybodaeth hon hefyd, yn cael ei chyhoeddi ar y wefan hefyd.
166	Gweithredu	Rhaid ichi ddarparu unrhyw wybodaeth y bydd Comisiynydd y Gymraeg yn gofyn amdani sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r Safonau Gweithredu yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy	Darperir gwybodaeth yn unol â'r angen.
167	Cadw Cofnodion	Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r Safonau Cadw Cofnodion yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r Safonau	Mae Cynllun Pontio'r Comisiwn ar gyfer Safonau'r Gymraeg, sy'n cynnwys y wybodaeth hon, ar gael ar wefan y Comisiwn ac yn y

		hynny, ar gael: (a) ar eich gwefan, a (b) ym mhob un o'ch swyddfeydd sy'n agored i'r cyhoedd	swyddfa. Bydd y ddogfen hon, sy'n cynnwys y wybodaeth hon hefyd, yn cael ei chyhoeddi ar y wefan hefyd.
168	Cadw Cofnodion	Rhaid ichi ddarparu unrhyw gofnodion a gadwasoch yn unol â'r Safonau Cadw Cofnodion yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy i Gomisiynydd y Gymraeg, os bydd y Comisiynydd yn gofyn am y cofnodion hynny	Crëwyd Cofnod Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg ac mae'n cael ei gynnal. Bydd copi o'r Cofnod ar gael i Gomisiynydd y Gymraeg ar gais.